

ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Вінницький кооперативний інститут

***Анотація.** У статті досліджено є проблеми державного регулювання інвестиційної діяльності та запропоновані заходи, покликані забезпечити підвищення ефективних форм і методів державного регулювання інвестиційної діяльності.*

Ключові слова: інвестиційна система, державне регулювання, державні гарантії, інвестиційний механізм.

PROBLEMS OF GOVERNMENT CONTROL OF INVESTMENT ACTIVITY ARE IN UKRAINE IN MODERN TERMS

***Abstract:** The article have problems of government control of investment activity and offer events called to provide the increase of effective forms and methods of government control of investment activity investigational.*

Keywords: investment system, to the state of adjusting, state guarantees, investment mechanism.

Інвестиції мають визначальне значення в рішенні проблем соціально-економічного розвитку країни і регіонів.

Світовий досвід наочно показує, що на даний момент сучасна економіка ніщо без взаємозв'язку з державою, органами його виконавчої і законодавчої влади. На кожному етапі формування суспільно-економічних стосунків з приводу залучення і державного регулювання інвестицій представляють інтерес передусім точки зору підвищення рівня добробуту населення, забезпечення стійкого збільшення обсягу випуску товарів і послуг даної економічної системи, стійкого стану соціальної і економічної системи, при якому забезпечується повноцінне задоволення основних потреб усіх верств населення, а також безпека суспільства [7].

Попри те, що достатня кількість часу і уваги відведена питанням інвестиційного процесу, в економічній літературі проте багато аспектів цієї проблеми продовжують залишатися не вивченими або недостатньо зрозумілими, на даний момент визначення суті поняття «інвестиції» не має повної ясності.

Інвестиції і їх динаміка служать своєрідним вимірником стану тиску національної економіки, тенденцій ринкової кон'юнктури. Економічне зростання і макроекономічна стабільність залежить саме від них.

Інвестиційна діяльність в Україні показала, що заходи, які здійснюються державою, для підвищення інвестиційної активності повною мірою недостатні, все ще зберігаються проблеми, що гальмують інтенсифікацію інвестиційних процесів. Основними перешкодами для припливу іноземного капіталу в Україну являються наступні:

- недосконалість законодавчої бази в області інвестиційного регулювання;
- присутність корумпованості і адміністративних бар'єрів в державних і муніципальних органах;
- відкладений механізм гарантування захисту прав інвесторів та інвестицій;
- неефективність податкових реформ, стимулювання інвестиційної активності суб'єктів господарювання;
- нестійкість економічної ситуації;
- відсутність чіткої стратегії інвестиційного розвитку регіону;

Первинною проблемою державного регулювання інвестиційної діяльності вважається недосконалість чинного на даний момент інвестиційного законодавства. Для цього був ухвалений спеціальний закон, що регламентує порядок розгляду справ, він носить розрізнений характер і частенько його розгляд відкладається. Його великий недолік полягає в тому, що він слідує по стопах

прийняття наявності великої кількості підзаконних актів або постанов, послань, розпоряджень і тому подібних, часто зворотних прийнятих. При усьому цьому немає чітких методів і інструментів, позначених критеріїв або яких-небудь нормативних актів, використовуваних в тій або іншій частині інвестиційного процесу.

В результаті вірогідні трейдери, а також державні органи і менеджмент утруднюються приймати певні управлінські висновки по інвестуванню коштів, оскільки результати і пов'язані з ними витрати робляться несподіваними. На інвестиційну активність також значний вплив здійснює економічна нестабільність.

Ще одна проблема в досліджуваній області — це адміністративні бар'єри. Бюрократичний апарат продовжує неухильно рости, багато документів, необхідних для ведення бізнесу, отримання дозволів, всіляких реєстрацій, не отримують належного і оперативного рішення або дуже довго затягуються за часом. Внаслідок чого вітчизняний і іноземний інвестор зазнає великі труднощі для ведення бізнесу і вкладання інвестицій. Також проблемою є дублювання функцій державного регулювання інвестиційної діяльності між різними міністерствами і відомствами як на регіональному, так і на загальному рівні. У результаті муніципальний або державний орган управління реалізує функцію інфекційного регулювання в межах своїх знань і не бере до уваги думку муніципальних або державних органів управління влади на горизонтальному рівні вищестоящими органами влади і державним управлінням. Кінець кінцем виходить, що за будову і реалізацію загальної державної інвестиційної політики досі жоден з центральних органів виконавчої влади не відповідає [1, с. 23].

Також дуже важливим чинником є відсутність конкретних гарантій, що надаються державою по відношенню до інвесторів. Велика частина гарантій, встановлених для інвестора, є декларативною і вимагає подальшого посилення і детальнішого врегулювання. Повною мірою інвестори в нашій країні не почуває себе захищеними, особливо в умовах настання економічної або фінансової кризи.

Недосконалою є в діюча податкова система. Пропонована в найближчому майбутньому податкова реформа викликають багато суперечок з приводу їх ефективності для економіки України. Діє переважає фіскальний підхід, а сектор реальної економіки найближчими роками не отримає потрібного йому податкового стимулювання. Навіть не закриваються питання стимулювання інвестиційної активності в промисловості.

Зокрема, підвищення базової ставки ПДВ до 20 % привело до певного зниження вільних оборотних коштів [2, с. 79]. Галузеве вирівнювання йде не за рахунок зниження ефективного податкового навантаження на несировинний сектор, а за рахунок жорсткого податкового тягаря на сировинні підприємства. На даний момент ряд зарубіжних компаній, що готові реалізувати інвестиційні проекти по імпортозаміщенню, зіткнулися з ситуацією, в якій діючі ставки митних зборів на сировину, комплектуючі і готову продукцію роблять виробництва в Україні недоцільними.

В якості ще однієї причини, що перешкоджає припливу інвестицій, слід виділити мінливість економічної ситуації. Останніми роками зросла волатильність основних економічних параметрів: обмінного курсу гривні, темпів інфляції, процентних ставок.

При цьому потрібно враховувати високий рівень залежності економіки України від світових ринків як в плані імпорту споживчих і інвестиційних товарів, так і товарів проміжного попиту. І як результат: ситуація невизначеності в економіці істотно ускладнює оцінку ефективності інвестицій і змушує підприємців відкладати реалізацію потенційно вигідних інвестиційних проектів. Подальшою проблемою державного регулювання інвестиційної діяльності в Україні в сучасних умовах являється відсутність в переважній більшості регіонів України чіткої стратегії інноваційного розвитку регіону на середньо, так і довгостроковий період. До мінусів такої стратегії відноситься відсутність надійного комплексного механізму, науково обґрунтованого розвитку регіону на довгострокову перспективу і використання його інвестиційного потенціалу. Що, у свою чергу, заважає керівництву регіону правильно визначати напрям і пропорції розподілу бюджетних коштів, притягати зовнішні і внутрішні інвестиції.

В результаті в Україні більшість регіонів мають порівняно низьку привабливість інвестиційного клімату. Обумовлено це цілим рядом проблем, серед яких фахівці виділяють відсутність системного підходу при формуванні державної регіональної політики, недосконалість нормативно-правової бази розвитку регіонів, недостатнє використання державного стимулювання інвестиційного розвитку регіонів, відтік трудових ресурсів і капіталу у великі міста, низький рівень бюджетної дисципліни і т. д. Перешкоджає активізації інвестиційної діяльності і регіональний протекціонізм.

Таким чином, аналіз вищезгаданих проблем вимагає прийняття комплексу первинних заходів по

поліпшенню державної підтримки інвестиційної політики в Україні.

Дуже важливим напрямом поліпшення інвестиційної привабливості є створення системи податкових преференцій, які повинні сприяти побудові і раціональному використанню компаніями зовнішніх джерел фінансування інвестиційної і інноваційної діяльності. При усьому цьому такі преференції і податкові пільги найімовірніше будуть індивідуальними і повинні мати обмеження за часом дії, які визначаються за результатами оцінки їх ефективності за певний проміжок часу після їх впровадження по окремих платниках податків. Ефективність у такому разі припускати досягнення мети, для якої були введені ці інвестиційні податкові пільги і преференції. У разі недосягнення цієї мети пільги необхідно і бажано відмінити.

Розглядаючи питання про зниження податкових ставок, доцільно буде вести знижуючий коефіцієнт 0,5 за оренду землі на певний період проектування і будови [3, с. 106]. Залучення інвесторів також сприяє повернення до "м'якої" кредитно-грошової політики шляхом зниження ключової ставки НБУ. В подальшому стимулом для інвесторів може послужити бюджетне фінансування. Наприклад, субсидії, які даватимуться за кредитними договорами і дозволять частково покрити відсотки по інвестиційних кредитах, а саме: з розрахунку 3/4 ставки рефінансування, але ніяк не більше 3/4 фактичних витрат на сплату відсотків по кредитах, також на конкурсній основі регіон може запропонувати субсидії на відшкодування якої-небудь частини витрат на сплату купонів по корпоративних облігаціях. Ще одна пільга - це надання державою даного інвестиційного податкового кредиту на особливих умовах. Надаючи усляку допомогу в реалізації інвестиційних проектів, держава звільнить вкладників від сплати податків на майно на певний термін. Це досить вигідно для інвесторів, так вони можуть зберегти до 2-3 % податкової ставки, що накладається на майно, яка бере участь в реалізації цього проекту.

Для цих цілей проведення активної інноваційної політики в таких пріоритетних галузях реального сектора економіки України пропонуються пропозиція ввести режим розширеного інвестиційного податкового кредиту. Цей розширений інвестиційний податковий кредит надає платникові податків право на основі спільного режиму оподаткування зменшувати платежі по конкретних податках за певний період і в певних межах з подальшою сплатою в установленому порядку. Розширений інвестиційний податковий кредит надається на майбутні податки: податок на прибуток, податок на додану вартість.

Необхідно створити структуру регіональних органів управління інвестиційної діяльності (у 1993-2004 роках функціонувала система Державного інноваційного фонду України та їх регіональні відділення), яка відповідатиме сучасним економічним і фінансовим стандартам, у тому числі умовам економічної діяльності.

Таким чином, вище перелічені дії з боку центральної і регіональної влади сприятимуть прискоренню і поліпшенню процесу підвищення інвестиційної активності в Україні, результати якого повинні забезпечити рішення проблем впровадження нових технологій в які-небудь сфери діяльності, розширення інструментів фінансування і джерел інвестицій, а також створити сприятливу інвестиційну обстановку на території України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бобровська О. Ю. Публічне управління інвестиціями в умовах ринкових трансформацій: навч. посіб. – Дніпро: ГРАНУ, 2018. – 238 с.
2. Матющенко І. Ю. Інвестування (в контексті міжнародної інтеграції України): навч. посіб. – Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2013. – 396 с.
3. Лучів Б. Х., І.Г. Кравчук, Б.Б. Сас. Інвестування. – Тернопіль: Економічна думка, 2014. – 544 с.

Петренко Микола Ілліч – доктор економічних наук, професор кафедри фінансів, обліку та аналізу. Вінницький кооперативний інститут, Вінниця, e-mail: admin@vki.vin.ua

Petrenko Mykola I. – doctor of economic sciences, professor of department of finances, account and analysis. Vinnytsya cooperative institute, Vinnytsya, e-mail: admin@vki.vin.ua